

¡Viva España!

Més que una sardana de Pere Rigau

per JOAQUIM RABASEDA

En el curs d'un treball de camp en la zona del baix Ter, una recerca dirigida per Jaume Ayats,¹ vàrem localitzar al Centre de Documentació de Can Quintana de Torroella de Montgrí una sardana amb un títol ben sorprenent. *¡Viva España!* formava part d'un plec de sis sardanes conservat en el fons que els descendents de Pere Rigau (1868-1909) van cedir a aquest centre l'any 2002.² Els primers dos compassos dels curts són reveladors: el flabiol, els dos cornetins i un fiscorn toquen el conegut motiu inicial de l'himne actual de l'Estat espanyol. A partir d'aquí la sardana encadena, una rere l'altra, diverses citacions d'altres himnes i melodies de caràcter marcial. Res de cançons populars catalanes. Ni tan sols el característic acompanyament rítmic i harmònic que s'ha convertit en l'emblema de la dansa nacional. En lloc d'aquest, el ritme del *tutti* final –que repeteixen insistents el flabiol, les tenores, els tibles, els trombons, un fiscorn i el contrabaix– remet directament a les desfildes militars i a les *corridos* de toros; és a dir, a les músiques de moda que van coincidir en el pasdoble al principi del segle XX.

El 2006 aquest document no ens deixa indiferents. Reclama, provocador, la nostra atenció. Perquè no ens és fàcil entendre com un dels protagonistes del particular cànon nacional de la sardana hagués escrit aquesta obra. Perquè tant el títol com les melodies i els ritmes xoquen amb la forma i el timbre que considerem consubstancials de les sardanes. Quan la imaginem amb l'anàlisi de la partitura –i també si l'escoltèssim– patim un conflicte hermenèutic, ja que els significats que ens suggereix ens resulten contradictoris. Ara bé, aquesta contradicció, no la visqué Pere Rigau ni els balladors empordanesos del final del segle XIX.

Vet aquí una bona oportunitat per demostrar que la història no és només

Els Montgrins en el tombant de segle. Pere Rigau està assegut, el primer a l'esquerra

un instrument ideològic al servei de les institucions, ni un entreteniment que omple la curiositat del nostre lleure, ni encara menys un coneixement complementari als nostres oficis i aficions. La història també ens desvetlla. Ens desperta del nostre pensament autosuficient. Els marxistes ho sabien molt bé: la història podia desalienar, podia desnarcotitzar.

**Al principi del
segle XX es va
difondre a Catalunya
una nova imatge de la
sardana, que la
convertia en un
símbol nacional i en
un referent de civilitat.**

Pere Rigau, un altre apòstol de la pàtria catalana. Flabiolaire virtuós i fundador de la cobla Els Montgrins, de la qual fou director, Pere Rigau va ser un dels autors de sardanes més prolífics de la seva època. S'ha escrit diverses vegades que en compongué ones cinc-cents, tot i que la majoria es donaven per perdudes.³ També s'ha escrit que fou un continuador de la via oberta per Pep Ventura «en fer prevaler la més pura i genuïna condició racial enfront del corrent pernicios que en la seva època imperava d'utilitzar ritmes impropis com la polca o melodies calcades de les òperes per compondre les composicions sardanistes». ⁴ Però que va morir massa aviat, «en el sentit que va morir precisament quan s'estava forjant el clima idealista que va donar lloc al període de ressorgiment de la sardana». ⁵ Lluís Albert ho aventurava unes frases abans: al costat de Josep Serra hauria proporcionat un nou cas per a les vides paral·leles de Plutarco.

En els primers anys del segle XX, a cavall de l'ascens de la Lliga Regionalista de Catalunya, va difondre's pel territori una nova imatge de la sardana